

Ariadna Mercadé Massó

ENVELLIR EN EL MEDI RURAL

TREBALL DE FI DE GRAU

Dirigit per la Dra. Eva Zafra Aparici

Grau de Treball Social

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Tarragona

2015

ÍNDEX.

1. Motivació	1
2. Article.	
• Resum/paraules clau.....	2
• Resumen/palabras clave.....	3
• Abstract/key words.....	4
1. Introducció.....	5
2. Metodologia.....	6
3. Envel·liment i consideracions socials de la persona gran.....	8
4. Diferents models d'envelliment en un entorn propi.....	10
5. Envel·lir digna i activament.....	11
6. Resultats.....	12
6.1. Gent gran que viu sola al seu domicili.....	12
a) Habitatge.....	12
b) Ajuda externa per les tasques de la llar.....	13
c) Serveis i activitats destinats a la gent gran de Vilallonga del Camp.....	13
d) Vida social, economia i solitud.....	14
e) Creu Roja.....	16
6.2. Gent gran que assisteix al centre de dia.....	17
7. Discussió i conclusions finals.....	18
8. Bibliografia.....	21
• Webgrafia.....	22
3. Justificació de la revista	23

1. MOTIVACIÓ

El contingut de l'article reflexa el treball d'investigació realitzat el curs passat a l'assignatura d'investigació social aplicada del grau de Treball Social. Amb aquest projecte vaig conèixer una realitat que fins el moment m'havia passat desapercebuda, com és el fet de si la gent gran que viu en un poble té els recursos necessaris per envellir digna i activament. Considero que vaig arribar a un seguit de valoracions a tenir en compte i gràcies a la realització d'aquest article les he pogut compartir.

La motivació per l'elecció del tema també ve de que considero de vital necessitat el fet de crear consciència social sobre la problemàtica existent entorn d'aquest col·lectiu, ja que molts pobles rurals no reben ni tenen els recursos necessaris per envellir amb qualitat en el seu propi entorn.

Cada cop ens trobem amb persones més grans en la nostra societat a causa de l'envelliment de la població que s'està produint, i és per això que considero que s'hauria de tractar el tema amb profunditat ja que la visió que es té sobre el fet d'envellir segueix sent, en la major part dels casos, negativa.

Finalment, el meu article es centra en les persones que, tot i considerar-se grans, mantenen un nivell alt d'autonomia que els hi permet viure soles, i que a vegades, pel fet de tractar-se de subjectes amb aquest perfil, ens oblidem de que també tenen unes necessitats que entre tots hem d'ajudar a satisfer, tant en la part d'oci com en la resta de serveis adreçats a ells.

Tots aquests motius, a més a més de tractar-se d'un col·lectiu de gent que els hi tinc una estima especial, són els que m'han portat a realitzar l'article sobre aquesta temàtica.

ENVELLIR EN EL MEDI RURAL

Ariadna Mercadé Massó

Estudiant de 4rt. del Grau de Treball Social de la Universitat Rovira i Virgili.

RESUM

La idea principal de l'article es basa en un estudi de recerca realitzat a l'assignatura d'investigació social aplicada del 3r curs del grau de Treball Social. Mitjançant aquest estudi, es volia esbrinar si una persona gran que viu sola al seu domicili en l'àmbit rural té els serveis necessaris al seu abast per envellir de forma digna i activa. També, es volia conèixer quina atenció domiciliaria rep o pot rebre la persona gran, i si aquesta és adequada a les seves necessitats.

En darrer terme, també hi havia la voluntat de conèixer quin és el dia a dia de la gent gran que assisteix a un centre de dia i comparar-lo amb el de la gent que viu sola i no rep cap tipus d'assistència professional; conèixer les activitats i serveis que ofereixen i si aquests són suficients.

La metodologia de l'estudi ha estat qualitativa i ha consistit en la realització d'entrevistes en profunditat a persones grans en l'àmbit rural i a diversos professionals del camp de la tercera edat i gràcies a aquestes s'ha pogut comprovar que és possible envellir digna i activament en un poble rural, tot i que seria necessari un ventall més ampli de serveis i activitats dirigides a aquest col·lectiu, sobretot per intentar pal·liar la soledat. A més, també s'ha pogut comprovar com el servei de centre de dia de El Morell ofereix els recursos necessaris als seus usuaris tot i que seria imprescindible comptar amb un servei de psicologia.

PARAULES CLAU

Gent gran, envelliment actiu, esperança de vida, entorn rural.

RESUMEN

La idea principal del artículo se basa en un estudio de investigación realizado en la asignatura de investigación social aplicada del 3er curso del grado de Trabajo Social. Mediante este estudio, se quería averiguar si una persona mayor que vive sola en su domicilio en el ámbito rural tiene los servicios necesarios a su alcance para envejecer de forma digna y activa. También, se quería conocer qué atención domiciliaria recibe o puede recibir la persona mayor, y si ésta es adecuada a sus necesidades. En último término, también había la voluntad de conocer cuál es el día a día de la gente mayor que asiste a un centro de día y compararlo con el de la gente que vive sola y no recibe ningún tipo de asistencia profesional; conocer las actividades y servicios que ofrecen y si estos son suficientes. La metodología del estudio ha sido cualitativa i a consistido en la realización de entrevistas en profundidad a personas mayores en el ámbito rural y diversos profesionales del campo de la tercera edad. Gracias a estas se ha podido comprobar que es posible envejecer digna y activamente en un pueblo rural, aunque sería necesario un abanico más amplio de servicios y actividades dirigidas a este colectivo, sobre todo para tratar de paliar la soledad. Además, también se ha podido comprobar cómo el servicio de centro de día de El Morell ofrece los recursos necesarios a sus usuarios aunque sería imprescindible contar con un servicio de psicología.

PALABRAS CLAVE

Gente mayor, envejecimiento activo, esperanza de vida, entorno rural.

ABSTRACT

The main idea of the article is based on a research study conducted in the course of applied social research on 3rd year bachelor of Social Work. The purpose of this study is to find out if an elderly person living alone at his/her home in rural areas has got the necessary services for aging in dignity and in an active way. Furthermore, we wanted to know which home care received or may receive the elderly person, and if that care is appropriate to their needs.

Finally, we wanted to know what was the daily life of the seniors who attended a day center and compare it with the people who lived alone and did not receive any professional assistance; we wanted to know about the activities and services that were offered and whether they were enough for the seniors who received them.

This study has been carried out taking into account interviews with old people in rural areas and several professionals in the field of seniors, and thanks to the information we have obtained by means of them, it has been proved that it is possible to become old in an active and dignified way in a rural town, but it would be necessary to have a wider range of services and activities for this group, especially to try to alleviate their loneliness. It has also been reported how the service center in El Morell offers its users the necessary resources although it would be essential to have a psychological service.

KEYWORDS

Elderly people, active aging, life expectancy, rural context.

1. INTRODUCCIÓ.

L'objectiu principal d'aquest article és analitzar quin tipus d'atenció i serveis rep o disposa les persones grans que viuen soles en l'àmbit rural. Per tal de veure quin ventall d'activitats poden dur a terme en la seva vida diària, ja sigui al seu poble o en un centre de dia. D'altra banda, s'intenta saber si aquest conjunt d'activitats són suficients per promoure i garantir un envelliment actiu i digne a la gent gran a dia d'avui.

L'impacte social que provoca aquest col·lectiu és deu, principalment, a que moltes d'aquestes persones que es troben en la tercera edat viuen soles a causa, moltes vegades, del canvi que ha hagut últimament en les famílies. S'ha passat, en general, de les famílies tradicionals a les nuclears. A més de la incorporació de les dones al món laboral, fet que ha portat a que ara les dones "de la família" no poden ocupar-se de la gent gran - perquè tenen una feina fora de l'àmbit domèstic – o almenys no poden dedicar-s'hi tant. Com podem veure en el Llibre blanc de la dependència (IMSERSO, 2004) aquest increment quantitatiu de les situacions de dependència, motivat per l'envelliment de la població, coincideix en el temps amb canvis importants en el model de família i amb la incorporació progressiva de la dona al mercat laboral, fenòmens que estan provocant una disminució de la capacitat de prestació de cures informals fent que aquest model de recolzament sigui insostenible a mig termini. Aquesta insostenibilitat es deu a les transformacions que estan experimentant les estructures familiars. Segons Alcoberro, el model de família extensa, que és un model familiar propi del món agrari, avui es troba quasi en extinció.

Un altre exemple seria el de la creixent mobilitat geogràfica dels diferents membres de la família que allunya als familiars directes i debilita les xarxes de solidaritat familiar, l'increment de divorcis, separacions i nous matrimonis, la varietat de models familiars coexistents (persones que viuen soles, famílies monoparentals, etc.) i, sobretot, els canvis profunds en la posició social de les dones i el seu rol dins de la família (Bestard, 2012).

A més a més, a mesura de que la medicina avança i a causa de l'envelliment actual de la població, ens trobem a gent cada cop més gran

que viu sola. Segons dades de l'institut d'estadística de Catalunya recollides al treball *Projeccions de població de Catalunya 2015-2030 (base 2002)*, aquestes projeccions dibuixen un futur de creixement de la població catalana, que podria tendir cap als 7,7 milions en l'horitzó 2015 i cap als 8,5 milions en l'horitzó 2030. Les projeccions alerten de tendències ineluctables, com ara la intensificació de l'envelliment, a la qual estan abocades les poblacions europees en general i la població de Catalunya en particular. L'allargament de la vida de les persones combinat amb la baixa fecunditat conduirà a un augment del pes relatiu de la població gran i a una disminució del nombre d'habitants en edat laboral.

Tots aquestes factors que poden observar-se en general a la societat espanyola, es fan notar encara més en societats rurals (municipis de menys de 10.000 habitants) (Camarero i altres, 2009). En aquests àmbits veiem que a més de la caiguda de la fecunditat i l'augment de l'esperança de vida; es dona una desaparició de generacions intermèdies, a causa de l'èxode rural (Camarero, 2009). Així, l'envelliment, es converteix en zones rurals, en sobreenvelliment. Moltes d'aquestes zones es troben en situació de fragilitat i amb problemes de dependència, a més d'una realitat contextual d'escassetat de serveis i absència d'intervencions (IMSERSO, 2004).

2. METODOLOGIA.

El context en el que es desenvolupa la investigació són dos pobles situats al Camp de Tarragona, exactament al centre del triangle que formarien les ciutats de Tarragona, Reus i Valls: Vilallonga del Camp i El Morell.

El poble de Vilallonga actualment té 2.229 habitants, segons dades de l'Idescat (2015). El Morell es troba a una distància de 2 quilòmetres de Vilallonga del Camp. La població actual és de 3.530 habitants, segons dades de l'Idescat (2015).

Els subjectes d'investigació constitueixen un total de 9 (7 dones i 2 homes) que pertanyen a aquests dos municipis. La mostra no ha estat feta de forma aleatòria, sinó de forma intencionada i per criteris d'accessibilitat de la investigadora.

La investigació és fruit d'una recerca qualitativa, amb entrevistes de preguntes semi-obertes. En total es van fer 9 entrevistes, 3 de les quals a persones que es troben soles al seu domicili a Vilallonga del Camp (1 dona de 86 anys, 1 dona de 88 anys i 1 home de 79 anys), a la directora i a l'animadora sociocultural del centre de dia de El Morell, a 2 usuaris d'aquest mateix centre (1 dona de 83 anys i 1 home de 92 anys), a una treballadora de la Creu Roja i finalment, a la regidora del Departament de Benestar Social i Família de l'Ajuntament de Vilallonga del Camp.

A més a més, un altre tècnica de recollida d'informació fou l'observació, ja que gràcies a aquest es van poder analitzar els diferents domicilis dels entrevistats i també el centre de dia (estructura, barreres arquitectòniques, etc.).

Una vegada fet el contacte i l'autorització personal de participació en el treball, a cada subjecte se li realitzava una entrevista individual.

A les persones que viuen soles al domicili se'ls va preguntar sobre aquest, com era el seu dia a dia, les pensions, els seus familiars, els serveis i activitats que té a l'abast (valoració d'aquests i noves propostes) i sobre l'envelliment.

Amb les persones usuàries del centre de dia es va parlar del temps que fa que hi assisteixen, els motius què han portat a que facin ús del servei, com és el seu dia a dia, temes econòmics, els serveis i activitats dels quals disposa al centre i finalment com viuen l'envelliment.

A la regidora se li va preguntar quins serveis s'ofereixen des de l'Ajuntament adreçats al col·lectiu de gent gran i sobre la construcció del centre de dia que s'està duent a terme al poble.

Amb la treballadora de la Creu Roja, el tema principal que es va tractar va ser el del servei de teleassistència que ofereixen (perfil d'usuaris, finançament, ús, mancances, etc.).

Amb la directora del centre de dia els temes que es van parlar foren els referits al centre (horari, serveis, activitats, usuaris/es, cost del servei, projectes futurs, mancances, etc.).

Finalment, en l'entrevista realitzada a l'animadora sociocultural del centre, els temes tractats foren, l'atenció que reben els usuaris, les relacions entre ells i la valoració personal que fa del servei.

Les dades van ser recollides en una gravadora. Posteriorment, amb la transcripció escrita de les entrevistes, es va procedir a estructurar el contingut de les mateixes per categories, que van ser definides al finalitzar, per afinitat de temàtiques. Aquestes són: persones que viuen soles al seu domicili a Vilallonga del Camp i persones que assisteixen al centre de dia de El Morell.

Totes les dades han estat tractades amb total confidencialitat i amb consentiment d'ús per part dels entrevistats.

3. ENVELLIMENT I CONSIDERACIONS SOCIALS DE LA PERSONA GRAN.

L'envelliment amb èxit i la tercera edat són dos temes molt tractats en diversos estudis i teories. Aquests són molt actuals, ja que no és fins fa pocs anys que es dona valor i una certa importància al fet d'envellir.

Segons (Ondategui, 2010), actualment, l'augment de la longevitat, acompanyat per un important descens de la fecunditat durant els últims 30 anys, ha generat una ràpida transició cap a una població envellida que, d'acord amb les projeccions demogràfiques, romandrà durant dècades. El fet que la població cada vegada arribi a edats més avançades, la globalització i la incorporació de la dona al món laboral, han provocat que en les últimes dècades es comencin a intensificar més les zones dedicades a la gent gran, ja siguin residències, centres de dia, associacions de jubilats i pensionistes, festes dedicades a la gent gran, etc.

Segons dades del *Global Age Watch Index 2014*, es pot veure com, en general, la població europea va envellint. L'any 2050 Espanya serà un dels països més vells de tot Europa amb un percentatge considerat ja que el 40,2% de la població tindrà més de 60 anys (el 2030 el percentatge de població major de 60 anys serà d'un 31,6%). La disminució de la taxa de natalitat i l'augment de l'esperança de vida són els dos factors que determinen aquest fet.

L'esperança de vida s'ha vist en augment gràcies a uns nous hàbits més saludables, l'accés generalitzat als serveis sanitaris i l'avenç de la medicina a l'últim segle.

Taula 1. ESPERANÇA DE VIDA:

	CATALUNYA	ESPANYA	UE
Esperança de vida	82,5	82,6	80,4
Homes	79,5	79,5	77,4
Dones	85,3	85,6	83,2

*Taula pròpia feta amb dades de l'IDESCAT (2011).

Segons les dades de l'institut d'estadística de Catalunya, el nombre de naixements va disminuir des de l'any 2012. Aquesta pèrdua, unida al decreixement de la població femenina en edat fèrtil, ha fet que baixi la taxa de fecunditat (número de fills per dona).

Taula 2. TAXA DE FECUNDITAT:

	2003	2006	2009	2012	2013
Nascuts vius	72.980	82.077	84.849	77.098	71.493
Per 1000 habitants	11,0	11,6	11,4	10,3	9,6

Font: Idescat. Moviment natural de la població (2013).

La visió que s'ha tingut i es té de la vellesa és molt diversa. Segons Parro, en el transcurs de la història s'ha considerat més com un problema que no com una satisfacció. La vellesa s'ha vist com un procés de decadència, de final, d'abandonament, més que com una nova etapa enriquidora del cicle vital, amb moltes possibilitats d'autorealització.

Segons (Comfort, 1991: 19): *“Cap pastilla, règim ni res semblant podrà transformar els últims anys de la vida tant seriosament com un canvi en la nostra visió de la vellesa, i la lluita per aconseguir aquest canvi”*.

En l'antiguitat, alguns filòsofs com Sòcrates dubtaven sobre el fet de prolongar la seva vida fins arribar a un envelliment físic i mental, amb tot el que això representa. Posteriorment, Cicerón en el seu llibre *De Senectute*,

cita algunes claus per intentar superar la vellesa, encara que segueix mantenint la creença pessimista sobre aquesta etapa (Parro, 2002).

Aquest pensament es va mantenir pràcticament inalterable fins a finals del segle XIX, que va ser quan es van desenvolupar els estudis histopatològics dins de la medicina. Va ser llavors quan va sorgir la geriatria i la gerontologia per intentar renovar la imatge que es tenia fins llavors de la persona gran.

Actualment el fet de que la societat valori amb excés la joventut, la productivitat i el consumisme fa que la vellesa no encaixi fàcilment en aquests estereotips, tot i que en algunes societats del món no industrialitzat, valoren molt la saviesa i experiència que poden aportar (Parro, 2002).

4. DIFERENTS MODELS D'ENVELLIMENT EN UN ENTORN PROPI.

Quan parlem dels diferents models d'envelliment en un entorn propi, volem explicar quines són les maneres d'envellir en l'entorn de cada persona.

A continuació, parlarem de dos models d'envelliment en un context rural.

En primer terme hi trobem el Model *Housing*, aquest es basa en una ampla gamma de serveis que fan possible que les persones grans envelleixin al seu propi entorn, inclús quan aquestes presenten alts nivells de dependència. Aquest model reposa sobre tres grans pilars: salut, participació i seguretat (Martínez, 2011).

El recolzament més gran d'aquest model és el desig comú de les persones d'envellir a casa seva. Pels casos en que la persona gran no pugui seguir vivint a la seva llar, des del model *housing* es pretén que l'atenció tingui lloc en centres que, a més de proporcionar les cures necessàries, s'assemblin el més possible al concepte de llar. La idea no és una altra que viure fora de casa, però com a casa. Aquest model és molt comú en països com els nòrdics, Holanda, EEUU, etc. (Martínez, 2011)

Un segon model d'atenció a persones grans dins del seu propi entorn és el que ofereix la possibilitat d'assistir a un centre de dia. Aquests centres d'atenció diürna han demostrat ser un element de gran valor com a recurs de caràcter entremig i han sofert un augment del 230%, segons dades del IMSERSO, entre els anys 2002 i 2008 a Espanya.

Dins d'aquest model hi trobem dos grans objectius generals, per una part oferir estímuls, atenció especialitzada i cures a les persones grans que viuen en el seu domicili i que es troben en situació de fragilitat o dependència. Per altre part, oferir programes i serveis dirigits a famílies cuidadores d'avis i àvies, siguin o no usuàries del centre, i que els hi serveixi com a orientació, formació i esbarjo (Rodríguez, 2010).

Tant un com l'altre són models orientats a la persona, la dignitat del subjecte com a valor central, l'atenció a les característiques específicament humanes com la capacitat de decidir, la creativitat o la necessitat d'autorealització, l'interès en el desenvolupament ple del potencial inherent a cada persona i la idea de l'individu tant en relació a com es descobreix a ella mateixa, com en la seva interdependència amb els altres (individus i grups).

Un dels principals referents d'aquest model és Carl Rogers amb la seva psicologia humanista i teràpia centrada en el client. Aquesta teràpia parteix de la hipòtesi de que l'individu posseeix en si mateix els medis per la autocompensació i pel canvi del concepte de si mateix, de les actituds i del comportament autodirigit. També insisteix en la importància que tenen les actituds i qualitats del terapeuta pel bon resultat de la teràpia.

5. ENVELLIR DE MANERA DIGNA I ACTIVA.

Com podem llegir en la guia de salut per la gent gran duta a terme per l'àrea de salut pública i consum de la Diputació de Barcelona l'any 2010, la vellesa és una etapa per viure intensament. És doncs un procés sa, natural i progressiu que es pot viure de manera molt satisfactòria prenent una actitud positiva i optimista.

Segons la mateixa guia, és vital tenir una vida socialment activa. Això vol dir relacionar-se amb l'entorn i implicar-s'hi. Viure d'aquesta manera influeix directament sobre la pròpia salut mental i física: millora la imatge personal i l'autoestima, el rendiment de la memòria, el sistema musculoesquelètic, l'estat metabòlic, la hipertensió i la diabetis, disminueix el risc de patir depressió o ansietat així com el risc de patir sobrepès i millora l'estat cardiovascular.

D'altra banda, relacionar-se permet valorar les pròpies conviccions i aprendre altres punts de vista i compartir-los amb els altres, així com el fet de mantenir una activitat mental activa, aconsegueix que les capacitats que es mantenen rendeixin al màxim.

Segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS), l'envelliment actiu és el procés d'optimització de les oportunitats de salut, participació i seguretat amb la finalitat de millorar la qualitat de vida a mesura que les persones envelleixen.

En conclusió, una vida sociable i activa és un dels millors estímuls per a un envelliment digne perquè millora el nostre estat anímic i totes les capacitats mentals.

6. RESULTATS.

A continuació s'exposaran els resultats extrets mitjançant les entrevistes realitzades als diferents subjectes. Aquests s'han classificat per temàtiques. En primer lloc parlarem dels resultats referents a la gent gran que viu sola al seu domicili i a continuació, als usuaris/es i professionals del centre de dia.

6.1. Gent gran que viu sola al seu domicili.

a) Habitatge.

En relació al tipus d'habitatge de les persones que viuen soles a Vilallonga del Camp, es pot concloure que la totalitat d'aquestes porten més d'11 anys vivint soles, fet que comporta que ja hi estiguin habituades. A més s'ha pogut observar com, tot i que es tracta d'habitatges antics, es troben reformats i en bon estat. S'ha pogut constatar que actualment les tres persones tenen, en la primera planta, una cuina, un menjador, habitacions i un lavabo amb dutxa. Això permet que un cop pujades les escales de l'entrada, ja ho tinguin tot a peu pla. Com diuen els entrevistats:

Tot ho tinc a la mateixa planta i ho tinc molt bé, així no cal que pugi i baixi. (Senyora, 88 anys).

No hi canviaria res, tot ho tinc a planta baixa. (Senyora, 86 anys).

Un inconvenient que es va detectar va ser que les escales dels domicilis són massa altes. Es tracta doncs d'una dificultat afegida ja que la totalitat dels entrevistats pateixen problemes als genolls. Finalment l'últim entrevistat diu:

Fa poc em vaig reformar la casa i m'ho vaig posar tot al primer pis, així no cal que pugi escales que amb els genolls fotuts... .
(Senyor, 79 anys).

Per tant, podem trobar que els tres domicilis dels entrevistats compleixen amb l'estructura habitual d'una casa unifamiliar de poble, però que hi ha l'inconvenient de que totes tenen escales altes per arribar a la primera planta que és on es troba la totalitat de l'habitable que ells utilitzen.

b) Ajuda externa per les tasques de la llar.

Un altre tema a tractar és l'ajuda externa que reben per dur a terme les tasques domèstiques. En aquest cas, tot i que tots es troben en un bon estat de salut i autonomia, s'ha pogut comprovar que els tres reben una petita ajuda per realitzar aquestes tasques per part d'una tercera persona que resideix al poble. Aquesta ajuda varia des de 1 hora cada 15 dies fins a 3 hores al dia, depenent de les necessitats. Un dels subjectes ens diu que:

Mira tinc una dona que ve 1 hora cada 15 dies per ajudar-me amb la feina, sobretot a fregar. (Senyora, 88 anys).

Un altre entrevistat digué que:

Si, tinc una dona 2 hores cada setmana. Estic molt content, té la clau i tot del pis. (Senyor, 79 anys).

Això ens fa veure com la gent gran, tant si és completament autònoma, com si no, necessiten una atenció constant per part de persones externes i per descomptat, de la pròpia família, ja que en qualsevol moment poden tenir alguna vulnerabilitat que precisi d'una intervenció.

c) Serveis i activitats destinats a la gent gran de Vilallonga del Camp.

En el camp dels serveis i activitats destinats al col·lectiu de la gent gran de Vilallonga del camp podem veure que, tot i que en data de 12 de

Febrer de 2014, hi ha censades un total de 145 persones de més de 75 anys, hi trobem una clara escassetat de serveis i activitats destinades a aquestes. La única que s'ofereix per part de l'Ajuntament és la gimnàstica per la gent gran, com es desprèn de l'entrevista a la regidora que diu que:

Com Ajuntament el que els hi oferim és la gimnàstica per la gent gran i res més.

Es considera totalment insuficient per cobrir les necessitats de lleure i oci que necessita un persona quan arriba a aquesta edat per poder mantenir un envelliment actiu, cosa que compartim amb la regidora ja que comenta que:

Hi hauria d'haver més coses possiblement per poder oferir que són les que nosaltres voldríem implantar en el centre de dia que es troba en la primera fase.

Per part de les dues associacions de jubilats del poble també es realitzen una sèrie de serveis i activitats (podòleg, fisioterapeuta, patchwork i taller de memòria) però el fet de que convisquin dues associacions enfrontades implica poca participació per part dels associats i a més, sumada a la poca freqüència en que es realitzen.

Donada la problemàtica que representa aquest enfrontament tant per la convivència com pel benestar dels avis i àvies del poble, aquest tema no hauria de quedar aparcat pel simple fet de que no s'hagi pogut arribar a un acord que afavoreixi a les dues parts implicades i per tant, considerem que s'hauria de treballar aquest aspecte per tal de trobar-hi una solució adequada.

d) Vida social, economia i solitud.

En el tema de la vida social, economia i solitud en la gent gran del poble, podem veure com tots ells fan esment en que s'hauria de potenciar molt més la vida social dels avis i àvies en general, ja que són moltes les hores que passen sols, i donada que la majoria tenen una situació econòmica que els hi permetria accedir a activitats lúdiques encara que haguessin de participar col·laborant amb alguna petita aportació. Com

podem veure, al preguntar-los-hi per les pensions, les seves respostes foren:

Jo cobro de viuda. Jo per mi en tinc de sobres. (Senyora, 88 anys).

Una altre persona va respondre que:

Jo cobro dues pensions, però una no és espanyola, és alemanya. (Senyor, 79 anys).

Finalment, l'altre entrevista la resposta fou:

Cobro de viudetat i poc o molt del meu, perquè t'ho treuen tot! Si que en tinc prou i mira, quan s'acaba no en gastes més. (Senyora, 86 anys).

A més, tots fan referència a la falta de companyia que tenen en alguns moments del dia, encara que la majoria tenen familiars propers al seu domicili, però donat que quasi la totalitat d'aquests treballen, no disposen de gaire temps per a poder dedicar-los-hi. Un dels entrevistats, va posar molt d'èmfasi al tema de la solitud al preguntar-li sobre quins serveis creia que hauria de tenir a l'abast, dient que:

Companyia, això sí!. (Senyor, 79 anys).

Mentre que en una altre entrevista, la resposta va ser que:

Jo si hi hagués un grup per anar a fer companyia a altres persones, m'hi apuntaria. (Senyora, 86 anys).

En referència a l'obertura del centre de serveis per la gent gran, es considera que pot ser una bona oportunitat per tal d'oferir els serveis necessaris i adequats als avis i àvies que viuen al poble sense necessitat d'haver de desplaçar-se a altres municipis.

Segons la regidora, el centre comptarà amb un horari flexible adequat a les necessitats de cada persona i la possibilitat d'oferir un servei de menjador, bugaderia, podòleg, perruqueria, infermeria, fisioteràpia, un espai d'oci i lúdic, així com una zona enjardinada amb piscina (municipal). En l'entrevista va dir que:

Nosaltres l'anomenem centre de serveis per la gent gran perquè com a centre de dia no tindriem totes les prestacions que s'han de tenir per ser-ho.

e) Creu Roja.

En quant al serveis de la Creu Roja, un punt important a destacar és que la major part de la gent gran que resideix al poble compta amb el servei bàsic de teleassistència que possibilita un control domiciliari dels usuaris en cas de petites emergències. En el cas de Vilallonga del Camp és l'Ajuntament qui es fa càrrec de les despeses d'aquest servei, per tant és gratuït pels habitants que vulguin disposar-ne.

S'ha pogut constatar gràcies a l'entrevista que molts dels usuaris que actualment reben aquest servei, tant els titulars com els familiars, no tenen la informació suficient respecte l'ús d'aquest, ja que moltes vegades es troben amb persones que utilitzen la teleassistència per cridar l'atenció i també famílies que l'utilitzen per eludir la seva responsabilitat envers l'avi o àvia, la treballadora ens diu que:

A vegades ens trobem que hi ha usuaris que no saben exactament en què consisteix el servei. Això també ens passa amb els familiars que es pensen que la persona que els parla i atén la seva trucada és un metge o que Creu Roja disposa de tota una flota d'ambulàncies per a fer trasllats a l'hospital i retorns al domicili i quan els respon que no, es senten frustrats. S'han llegit amb detall el que van contractar? Se'ls va informar amb claredat de tot? Caldria aprofundir-hi.

Un dels problemes que presenta aquest és que el mitjà de comunicació que s'utilitza és l'àudio i donat que la majoria d'usuaris presenten un perfil amb greus dèficits auditius, implica problemes comunicatius que poden comportar intervencions "desmesurades" per part del servei o greus confusions.

Com veiem doncs, l'objectiu d'aquest servei és ajudar a que milers de persones puguin continuar vivint en el seu entorn i habitatge amb la seguretat de que estarà atès en cas d'urgència. Es tracta doncs, com diu la treballadora a l'entrevista:

D'un servei molt útil per la gent gran, sobretot ja que diàriament s'ajuda a persones que si no disposessin d'aquest servei el seu estat de salut empitjoraria. No tots però hi ha casos d'avis molt

sols i que potser la conversa amb l'operador de Creu Roja és la única que té durant tot el dia.

Es considera un servei molt útil per la gent gran, però que s'hauria de facilitar molta més informació sobre el funcionament i prestacions que ofereix, ja que d'aquesta forma s'optimitzaria de cara als usuaris.

6.2. Gent gran que assisteix al centre de dia.

Cada cop hi ha més gent que opta per aquest servei que en un principi representava un pas difícil de fer per moltes famílies i continua representant una decisió complicada. Es pot constatar que la totalitat de la gent gran que hi assisteix, està molt contenta del tracte que rep i també de les activitats que s'hi duen a terme.

El centre de dia de El Morell ofereix un horari ampli i flexible per tal de fer més còmode a les famílies el fet de portar i anar a buscar a l'avi o àvia, ja que s'ajusta al màxim a l'horari laboral. A més, com s'ha pogut comprovar, tots els usuaris viuen amb la família, ja que com ens diu la directora:

Són avis que estan bé però... a casa sols... no hi poden estar.

Un altre punt a destacar és que la despesa econòmica que representa fer ús d'aquest servei per part de l'usuari depèn dels ingressos de cada persona. Una cosa que sorprèn és que les places privades siguin més barates que les públiques, aquest fet ve donat perquè des de l'Ajuntament de El Morell es va decidir subvencionar als usuaris una part de la despesa total de la plaça.

Dins dels receptors d'aquest servei es poden trobar dos perfils clarament diferenciats. Per una banda els avis o àvies que són autònoms i per l'altre els que presenten algun tipus de demència.

Segons les opinions de la directora del centre i de l'animadora sociocultural, el centre cobreix de forma satisfactòria les necessitats de les persones que en fan ús. Encara que segons aquestes, seria bo poder comptar amb un servei de psicòleg/a al centre, ja que creuen que es tracta molt el tema físic i es deixa una mica de banda el tema afectiu.

Dins dels projectes que tenen en ment dur a terme, hi ha el de poder obrir en horari complet els dissabtes, així com realitzar activitats conjuntament amb altres institucions i associacions del poble per poder fer un intercanvi de coneixements que facilitin les relacions intergeneracionals.

Es considera que el fet de que l'avi o àvia faci ús del servei del centre de dia és una molt bona opció a tenir en compte ja que permet envellir estan ben atès, amb la família i en el propi entorn. Com diu una usuària:

Yo estoy aquí muy tranquila y sé que mi hija está trabajando cómoda y que yo estoy bien atendida. (Senyora, 83 anys).

7. DISCUSSIÓ I CONCLUSIONS FINALS.

Basant-nos en que la idea principal de l'article era conèixer el tipus d'atenció, els serveis i les activitats que rep o pot rebre la gent gran que viu sola al seu poble o que assisteixen a un centre de dia i si aquests són suficients per promoure i garantir un envelliment actiu i digne, podem concloure que és possible que una persona que arribi a una edat avançada amb un bon estat físic i mental pugui seguir un procés d'envelliment natural vivint en el seu entorn, sempre i quan disposi al seu abast d'un seguit de serveis que li facilitin un suport que els permeti viure amb dignitat.

Cal fer esment que és necessari tenir familiars i veïns a prop que puguin tutelar a "la distancia" el dia a dia dels avis, aquest fet els hi dóna molta seguretat i els hi permet continuar sent autònom-controlats. Com diu Durán en el llibre blanc de la dependència, a les zones rurals es posen més expectatives en la pròpia família i així ho podem veure en els resultats, on la totalitat dels entrevistats diu que té la família a prop i que els visita sovint.

En cas de necessitar ajudes o serveis externs és convenient tenir a l'abast un centre de dia proper al domicili o disposar d'una ajuda externa que es pugui rebre dins del propi habitatge i adaptat a un horari flexible depenent de les necessitats, així com dels serveis que ofereix la Creu Roja per persones de la tercera edat. Com ens diu Duran, els centres de dia es van consolidant, així com el servei de teleassistència, magníficament acceptat (el grau de satisfacció arriba al 97% dels usuaris (Imsero, 2008)), si bé en

el medi rural, en particular en els nuclis més petits, el seu ús és bastant menor que a les ciutats. Tot i que com podem veure, tractant-se d'un petit municipi, la totalitat dels entrevistats fan ús d'aquest servei de la Creu Roja finançat per l'Ajuntament.

Un altre dels aspectes bàsics a tenir en compte és que els avis i àvies disposin d'una economia que els hi permeti poder accedir a diferents serveis, per tal de facilitar-los la vida i si això no és possible, rebre ajudes dels propis Ajuntaments per tal de poder-hi accedir, ja que això facilita el desig de la societat espanyola i, en aquest cas, de les persones entrevistades, de viure a casa seva. Aquest desig és més intens als nuclis rurals on arriba al 89,4% de la població (Imsero, EPM 2010). Per tal de promoure més aquest fet d'envellir a casa o sinó viure fora de casa però com a casa, hi hauria d'haver una ampla gamma de serveis que ho fessin possible, com fa referència el *Model Housing*. Però actualment i com hem pogut contrastar, no hi són.

També cal destacar la importància del paper que desenvolupen els centres de dia i els centres de serveis per la gent gran en l'àmbit rural, ja que a part d'oferir tot un seguit de serveis i activitats adequades a les seves necessitats, solucionen un dels aspectes més rellevants durant aquesta etapa de la vida com és el fet de sentir-se sol. Segons la "Encuesta de Condiciones de Vida de las Personas Mayores de l'any 2006", el 41% de les persones grans passen el dia sols. Per tant és necessari que se'n faci una bona gestió adaptada a les seves necessitats, ja que és responsabilitat de tots que els avis i àvies estiguin ben atesos pel que fa referència a les seves necessitats físiques i psicològiques però, no oblidem mai que també necessiten tot l'amor i afecte que les generacions que van al darrere els hi puguin donar. Per aquest motiu, creiem indispensable seguir l'exemple de Carl Rogers amb la importància de fer una atenció centrada en el client.

Pensem que s'hauria de promoure més l'ús d'aquest servei i desmitificar el fet de que quan es porta l'avi o l'àvia a un centre d'aquestes característiques significa abandonar-lo o no voler fer-se càrrec de les seves necessitats, tot i que també hi podem trobar casos, en general el que la

gent busca és el millor per tots, tant per l'avi o àvia com per la resta de familiars.

Gràcies a la investigació duta a terme, es pot diferenciar els dos estils de vida, que com s'ha pogut comprovar són diferents.

L'estil de vida de les persones que assisteixen al centre de dia és un estil més social, ja que cada dia estan acompanyats. Es relacionen, fan activitats i tenen a l'abast molts serveis sense la necessitat de desplaçar-se. A més, són persones que conviuen amb la família i que per tant, no es troben mai o gairebé mai sols. Tot i així, cal fer esment de que la majoria de les persones que hi assisteixen, són persones que no es troben bé al 100%. En canvi, les persones grans que viuen soles en el seu domicili i no fan ús d'aquest servei tenen un horari marcat pel seu propi ritme de vida. S'aixequen, surten a comprar, fan el dinar, fan alguna activitat... és a dir, es tracta de persones autònomes que viuen el seu dia a dia de la millor manera que poden, però a diferència dels usuaris del centre de dia, s'han de desplaçar per fer ús dels diversos serveis que se li ofereixen, el sentiment de solitud és major, es fan ells el menjar, van a comprar, etc.

Finalment, donat que l'esperança de vida reflexa que cada vegada més persones arriben a una edat més avançada, és evident que els recursos que han tingut i l'entorn on han viscut seran condicionants de com hi arribaran. És per això que podem veure com en el cas de Vilallonga del Camp i El Morell hi ha hagut una intensificació en el camp de serveis que s'ofereixen a la gent gran amb la construcció del centre de serveis i del centre de dia. Aquest fet també ha estat mogut per l'augment de l'esperança de vida, el canvi de model familiar que ha patit la societat en general i, com s'ha dit anteriorment, la incorporació de la dona al món laboral.

Com diu *Parro*, en el transcurs de la història la vellesa s'ha considerat més com un problema que no com una satisfacció i això, tot i que no hauria de ser així, és totalment cert. *Comfort* també fa referència a la visió actual que es té de la vellesa dient que res podrà fer canviar aquest sentiment fins el punt a que no canviem la nostra visió sobre el fet d'envellir. Per tant

considerem que s'hauria de partir d'una visió més positiva d'aquesta fase de la vida i pensar que és feina de tots poder viure-la dignament.

S'ha de tindre en compte que la vellesa és una etapa de molta solitud i sentiment d'incomprensió i que ja sigui per l'edat o per l'estat en que es troben, molts no poden seguir el ritme embogit del dia a dia d'aquesta societat actual.

8. BIBLIOGRAFIA.

- Bestard, J. (2012) "Quadern central: Noves formes de família", *Revista d'informació i pensament urbans. Barcelona METRÒPOLIS* [article en línia]. [Data de consulta: 4 d'abril del 2015].
- Comfort, A. (1991). *La edad dorada*. Barcelona:Grijalbo.
- Diputació de Barcelona. Àrea de Salut Pública i Consum. (2010). *La vellesa, una etapa per viure intensament. Guia de salut per a la gent gran*. Barcelona.
- IMSERSO (2004). "Envejecimiento en el mundo rural: Necesidades singulares, políticas específicas". *Boletín sobre el envejecimiento*. [article en línia]. [Data de consulta: 19 d'abril del 2015].
- Martínez, T. (cop.2010). *Centros de atención diurna para personas mayores: atención a las situaciones de fragilidad y dependencia*. Buenos aires; Madrid; etc.: Editorial Medica Panamericana.
- Martínez, T. (2011). *La atención gerontológica centrada en la persona: guía para la intervención profesional en los centros y servicios de atención a personas mayores en situación de fragilidad o dependencia*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.
- Organització Mundial de la Salut (Grup Orgànic de Malalties no Transmissibles i Salut Mental, Departament de Prevenció de les Malalties no Transmissibles i Promoció de la Salut, Envelliment i Cicle Vital). (2002) "Envejecimiento activo: un marco político", *Revista Española de Geriatria y Gerontología* [article en línia]. [Data de consulta: 21 de febrer de 2015].

- Parro, I. (2002). "Sociedades ancianas, sociedades de las solidaridades", *Fomento social*, 57, 115-132.
- PricewaterhouseCoopers. (2010). *Situacion del Servicio de Atención residencial en España*.

WEBGRAFIA.

- INTRODUCCIÓ A LA SOCIOLOGIA. Recuperat el dia 3 d'abril de 2015, des de: <http://www.alcoberro.info/pdf/socio05.pdf>
- GLOBAL AGEWATCH INDEX 2014. Recuperat el dia 27 de març de 2015, des de: <http://www.helpage.org/global-agewatch/population-ageing-data/country-ageing-data/?country=Spain>
- LIBRO BLANCO DE ATENCION A LAS PERSONAS EN SITUACION DE DEPENDENCIA EN ESPAÑA. Recuperat el dia 28 de març de 2015, des de:
<http://www.dependencia.imserso.es/InterPresent2/groups/imserso/document s/binario/libroblanco.pdf>
- ENTORNO, HÁBITAT: MEDIO RURAL Y MEDIO URBANO. Recuperat el dia 27 de març de 2015, des de:
http://www.imserso.es/InterPresent2/groups/imserso/documents/binario/lbea _c13.pdf
- INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA (IDESCAT). Recuperat el dia 3 d'abril del 2015, des de: <http://www.idescat.cat>
- PROJECCIONS DE POBLACIÓ DE CATALUNYA 2015-2030 (Base 2002). Recuperat el dia 27 de març del 2015, des de:
<http://www.idescat.cat/cat/idescat/publicacions/cataleg/pdfdocs/ppc15-30.pdf>
- IMSERSO. LIBRO BLANCO DEL ENVEJECIMIENTO ACTIVO. Recuperat el dia 27 de març del 2015, des de:
http://www.imserso.es/InterPresent1/groups/imserso/documents/binario/808 8_8089libroblancoenv.pdf

3. JUSTIFICACIÓ DE LA REVISTA.

El motiu que m'ha portat a escollir la revista de Pedagogia i Treball Social (Revista de Ciències Socials Aplicades) és principalment pel fet de que es tracta d'una revista internacional, digital i de caràcter científic.

La revista dóna cobertura a tot un ventall de disciplines: Treball Social, pedagogia social, ciències polítiques, sociologia, antropologia, psicologia, etc. Per aquest motiu, la seva publicació no solament arribarà a professionals del Treball Social, sinó també a altres persones dels diferents àmbits esmentats. D'aquesta manera s'aconseguirà una major difusió i la possibilitat d'aprofitar aportacions que puguin oferir, ja que considero que es tracta un tema que no només s'hauria d'intervenir des de la perspectiva del Treball Social.

Com es pot veure, la revista mostra interès en publicar articles de reflexió teòrica i de recerca provinents d'investigacions científiques tant individuals com col·lectives, i el meu article encaixa dins del perfil de publicacions que s'hi poden recollir.

Un dels aspectes que també he considerat important és el fet de que permet l'ús de la llengua catalana en els seus articles, a banda de l'anglesa i la castellana.

Finalment, també s'ha de destacar el fet de que es troba indexada al **Catálogo de Latindex** (32/36 criteris), a **CARHUS PLUS**, al Directory of Open Access Journals (**DOAJ**), **MIAR** i a **DIALNET**.